

Meditasies: 'n tydlose gids vir die lewe

Aurelius, Marcus. 2007. Meditasies. Vertaal deur F. Bredenkamp. Pretoria: Protea Boekhuis. 196 p. Prys: R150,00.
ISBN: 978-1-86919-100-9.

Resensent: F.P. Retief
Departement Engels & Klassieke Tale,
Universiteit van die Vrystaat

In hierdie publikasie is die klassieke werk van keiser Marcus Aurelius deur François Bredenkamp uit die oorspronklike Grieks in Afrikaans vertaal. As erkende klassikus lewer Bredenkamp hiermee 'n besondere bydrae aan die Afrikaanse publiek – 'n leserskring wat na my mening nie slegs klassici sal insluit nie, maar 'n veel wyer groepering wat soek na die sin van die lewe. Marcus Aurelius se kostelike prakties-filosofiese sienings en advies is in die twintigste eeu nog net so relevant as bykans twee millennia gelede toe dit geskryf is. Dat hierdie vrug van klassieke Westerse denke vandag nog oor kultuurgrense heen inslag vind, word bevestig deur 'n onlangse berig in *Time* dat *Meditasies* tans vyfde op China se populêre boekverkopelys verskyn.

'n Uitstekende samevatting van Marcus Aurelius se lewe is as "Na-woord" in die publikasie opgeneem. Ten einde *Meditasies* ten volle te verstaan, is dit inderdaad belangrik dat 'n mens die skrywer as persoon sal ken. Hy is beskryf as die laaste van die "5 goeie keisers", en het geleef toe die Keiserryk en Pax Romana 'n hoogtepunt bereik het. As begaafde heerser het hy die naaste gekom aan Plato se ideaal dat 'n goeie heerser ook 'n filosoof sal wees. Uitstekend opgevoed, het hy 'n besondere aanvoeling vir die filosofie gehad en sy uitkyk op die lewe was op die Stoïsynse filosofie gebaseer. Nooit fisies robuust nie, het hy tog volledig aan sport deelgeneem. Vreemd vir die aristokrasie van sy tyd, het hy egter aan perdewedrenne en bloedsport in die arenas geen erg gehad nie. Vir sy tyd en amp was hy 'n besonder verdraagsame mens. Dit was vryelik geskimp dat sy vrou, Faustina, dikwels aan hom ontrou was en dat sy erfgenaam, die nuttelose Commodus, inderdaad deur 'n gladiator verwek is. Hieraan het hy hom nie gesteur nie en persone wat van tyd tot tyd teen hom in opstand gekom het, is gewoonlik begenadig. Vanuit sy kinderjare het hy aan 'n kroniese siekte gely (moontlik tuberkulose van die bors- en buikholte) en is lank met daaglikse teriak (sg. universele teengif en tonikum) behandel. Hierdie middel het opium bevat, maar die teorie dat sy besonder redelike lewensuitkyk deels aan dwelmverslawing toegeskryf moet word, kan met sekerheid verwerp word. Marcus Aurelius was minstens die laaste dekade van sy lewe deurlopend op die noord-oostelike grens van die Ryk in oorloë betrokke. Dit is hier waar hy sy *Meditasies* geskryf het. Hy het op 58 aan die grens gesterf, waarskynlik aan die epidemiese siekte wat sedert 166 n.C. die Romeinse Ryk intermitterend geteister het. Bredenkamp noem dat dit builepes was, maar ek meen die meer algemene vermoede is pokkies. Die eerste builepesepidemie van die antieke tyd was waarskynlik die sogenaamde "Pes van Justinianus", in 6 n.C.

Die *Meditasies*, met die aanvanklike newetitel *Aan Myself*, bestaan uit twaalf boeke. Die eerste boek is gewy aan huldeblyke vir persone wat by sy opvoeding betrokke was – sy ouers, leermeesters, vriende en selfs die gode wat hom begenadig het. Die ander boeke behandel nie spesifieke onderwerpe nie, maar gee sy siening oor hoe 'n opgevoede, gebalanseerde mens die lewe moet benader – gebaseer op sy Stoïsynse lewensfilosofie. Hy lewer nie sedepreke of teoretiese filosofiese beredenerings nie. Die onderskeie boeke bestaan uit 16-75 paragrawe wat telkens 'n praktiese probleem aanroer of 'n stelling ondersoek. Dit hanteer interpersoonlike situasies uit die daaglikse lewe en die individu se verantwoordelikheid tot die breë gemeenskap, maar ook sy plek in die kosmos en sy

verhouding tot die gode. Nooit beterweterig nie, verkondig hy beskeidenheid, verdraagsaamheid, berusting in die onvermydelike en aanvaarding van die realiteit van verganklikheid. Tydens Marcus Aurelius se regering was daar by twee geleenthede strawwe vervolging van die Christene, maar daar is geen getuienis dat die keiser hierdie vervolging goedgekeur het nie. In die *Meditasies* word na die Christendom slegs sydelings verwys – oënskynlik was dit by hom nie 'n prioriteitsaak nie. Inderdaad voel sommige kenners dat Aurelius selfs 'n oorgangsdenkwyse verteenwoordig het. In plaas van die Stoïsynse selfversekering was daar sprake van Christendeugde soos nederigheid en versoening.

Hierdie merkwaardige boek moet nie in een sessie deurgewerk word nie. Vir optimale impak en maksimale genot moet dit eerder stelselmatig en met verdrag gelees word. Dit is inderdaad 'n tydlose handleiding vir die lewe – dalk is die ideale plek daarvoor die kassie langs die bed vanwaar dit van tyd tot tyd nadergetrek en gepaste gedeeltes bestudeer kan word.